

Lisätiedot:

opetuspäällikkö Agneta Eklund, puh. 050 308 6262

suunnittelija Henna Turunen, puh. 050 382 6265

kaupunginlakimies Lena Filipsson-Korento, puh. 050 354 0121

etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Tausta

Perusopetuslain (4 §) mukaan kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille. Kauniaisten suomenkielinen perusopetus järjestetään Mäntymäen (vuosiluokat 1–6) ja Kasavuoren (vuosiluokat 7–9) yksiköissä.

Oppivelvollinen voi hakea oppilaaksi myös muuhun kuin oman kunnan kouluun (PoL 28 §). Tällöin kyse on toissijaisesta oppilaaksiotosta, jonka perusteet opetuksen järjestäjä määrittelee. Hakijoita on kohdeltava yhdenvertaisesti, ja kunta voi päättää antaa etusijan omassa kunnassa asuville oppilaille.

Kasvatus- ja koulutusvaliokunnat päättävät vuosittain koulujen enimmäisoppilasmääristä. Toissijaisessa oppilaaksiotossa oppilaita voidaan ottaa vain, jos ensisijaisen oppilaaksioton jälkeen on vapaita paikkoja. Uusia opetusryhmiä ei perusteta eikä oppilaaksiotto saa aiheuttaa lisäkustannuksia tai lisäresurssien tarvetta. Tätä periaatetta on sovellettu lähtökohtana oppilaaksiotossa.

Kauniaisten hallintosäännön 22 §:n mukaan kasvatus- ja koulutusvaliokunnat päättävät oppilaaksioton periaatteista. Voimassa olevat perusteet on hyväksytty 28.10.2021 (§ 77) ja niitä on täydennetty 22.11.2023 (§ 88).

Voimassa olevat kriteerit:

<https://kauniainen10fi.oncloudos.com/kokous/2023423-11.PDF>

Nykytilanne käytännössä

Nykyisten kriteerien mukaan oppilaan oikeus koulupaikkaan Kauniaisissa on sidottu asuinkuntaan. Oikeus on voimassa niin kauan kuin oppilas asuu Kauniaisissa. Mikäli oppilas muuttaa pois Kauniaisista, hän menettää ensisijaiseen oppilaaksiottoon perustuvan oikeuden koulupaikkaan. Käytännössä koulunkäynnin jatkuminen Kauniaisissa on kuitenkin mahdollista hakemalla oppilaspaikkaa toissijaisessa oppilaaksiotossa. Tässä toissijaisessa oppilaaksiotossa oppilaspaikka voidaan myöntää oppilaalle myös lukuvuoden aikana, ja se on voimassa perusopetuksen loppuun saakka edellyttäen, että koulunkäynti jatkuu keskeytyksettä.

Toissijainen oppilaaksiotto on käytännössä painottunut vuosiluokille 1 ja 7, mutta sitä on sovellettu myös muille vuosiluokille vapaan kapasiteetin mukaan. Valinnoissa on käytetty etusijajärjestystä, jossa esimerkiksi Kauniaisissa esiopetuksen suorittaneet ja Kauniaisissa koulua käyvien sisarukset ovat olleet etusijalla. Mikäli hakijoita on ollut enemmän kuin vapaita paikkoja, oppilasvalinta

on tehty arvonnalla. Arvonnän tuloksena on muodostettu jonotuslista, jonka mukaista järjestystä on noudatettu tilanteissa, joissa oppilaspaikkoja vapautuu ennen lukuvuoden alkua. Tällöin ilman oppilaspaikkaa jääneille hakijoille on voitu tarjota paikka jonotuslistan mukaisessa järjestyksessä.

Hakijat ovat tulleet pääasiassa Espoosta sekä yksittäisiä muista kunnista. Kauniaisten sijainti pääkaupunkiseudulla lisää kuntarajat ylittävää hakeutumista ja korostaa tarvetta selkeille ja ennakoitaville oppilaaksioton periaatteille.

Vertailu pääkaupunkiseudun kuntien käytäntöihin

Pääkaupunkiseudun kuntien oppilaaksioton käytännöissä on eroja erityisesti tilanteissa, joissa oppilas muuttaa pois kotikunnastaan ja koulupaikan jatkumista tarkastellaan kuntarajan yli. Muuton jälkeen nykyisessä koulussa jatkaminen edellyttää kaikissa kunnissa hakemista toissijaisessa oppilaaksiotossa, mutta käytännöt poikkeavat sen osalta, millä periaatteilla ja kuinka pitkäksi aikaa jatkaminen on mahdollista. [Helsingissä](#) jatkaminen on mahdollista lukukauden loppuun ja [Vantaalla](#) lukuvuoden loppuun, kun taas [Espoossa](#) jatkaminen perustuu toissijaiseen oppilaaksiottoon ilman ennalta määriteltä määrääaikaa ja ratkaistaan hakemuksen perusteella.

Keskeiset muutosehdotukset Kauniaisten oppilaaksioton perusteisiin

1. Alaluokkien (1–6) oppilaaksioton rajaaminen

Alaluokkien (1–6) oppilaaksiottoa esitetään rajattavaksi kauniaislaisiin oppilaisiin siten, että toissijaisesta oppilaaksiotosta luovutaan näillä vuosiluokilla, lukuun ottamatta kielikylpyopetusta, josta tarkemmin jäljempänä. Muutoksen myötä aiemmin sovelletuista etusijaperusteista luovutaan alaluokkien osalta. Näin ollen esimerkiksi osallistuminen Kauniaisten kunnalliseen esiopetukseen tai sisaruksen koulunkäynti Kauniaisten perusopetuksessa eivät enää jatkossa oikeuta etusijaan toissijaisessa oppilaaksiotossa. Kauniaisten kunnallisessa esiopetuksessa on muutamia ulkopaikkakuntalaisia lähikuntien lapsia, joita on toimintavuonna 2025–2026 ollut keskimäärin noin 3–5 kuukaudessa. Nykyisten periaatteiden mukaan heillä on ollut mahdollisuus hakea perusopetukseen toissijaisessa oppilaaksiotossa, mutta jatkossa tätä mahdollisuutta ei enää ole alaluokkien osalta.

2. Kielikylpyopetus (ennallaan säilyvä kokonaisuus)

Kielikylpyluokkien osalta toissijaisen oppilaaksioton käytännöt säilyvät ennallaan kaikilla vuosiluokilla, koska opetus järjestetään vuosiluokittain yhtenä opetusryhmänä, jolloin riittävä oppilasmäärä on edellytys toiminnan tarkoituksenmukaiselle toteuttamiselle ja jatkuvuudelle. Toisin kuin suomenkielisen perusopetuksen muissa ryhmissä, joissa oppilasmäärä vaihtelee vuosiluokittain ja ryhmät täydentyvät luontevasti kaupungin omasta oppilas pohjasta, kielikylpyopetuksessa ryhmä ei täyty samalla tavalla. Oppilaita voi siirtyä pois kesken koulupolun, mutta uusia oppilaita ei välttämättä tule tilalle. Tämän vuoksi oppilasvalinnassa on tarpeen huomioida myös ulkopaikkakuntalaiset, jotta opetusryhmät voidaan muodostaa ja säilyttää toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisina. Lisäksi kielikylpyopetus muodostaa varhaiskasvatuksesta alkavan koulupolun, ja myös ulkopaikkakuntalaisia lapsia voi osallistua Kauniaisten kielikylpyvarhaiskasvatukseen ja -esiopetukseen, mikäli on vapaita paikkoja. Tämän vuoksi kielikylpyluokkien oppilaaksiottoon ei sovelleta alaluokkien (1–6) rajausta, vaan oppilasvalinta toteutetaan jatkossakin toissijaisen oppilaaksioton periaatteiden mukaisesti.

3. Yläluokkien (7-9) toissijainen oppilaaksiotto ja oppilaan tuen tarpeen huomiointi

Yläluokilla (7–9) toissijainen oppilaaksiotto säilyy mahdollisena edellyttäen, että on vapaita paikkoja ja opetuksen järjestäminen voidaan toteuttaa olemassa olevilla resursseilla ilman uusien opetusryhmien perustamista sekä lisähenkilöstön tai muiden lisäresurssien tarvetta.

Jatkossa hakuvaiheessa selvitetään opetuksen järjestämisen kannalta keskeiset tiedot, mukaan lukien tiedossa oleva oppilaskohtainen tuen tarve. Nykyisessä hakumenettelyssä tuen tarvetta ei ole systemaattisesti kartoitettu, mikä on voinut vaikeuttaa opetuksen järjestämisen ennakointia ja resurssien kohdentamista. Oppimisen tuen uudistuksen myötä tuen järjestämisen rakenteet ja resurssien kohdentaminen ovat muuttuneet, mikä korostaa tarvetta arvioida opetuksen järjestämisen edellytyksiä jo hakuvaiheessa.

Tuen tarpeen ennakoiminen on tärkeää myös taloudellisesta näkökulmasta, sillä kotikuntakorvaukset eivät välttämättä kata oppilaan tuesta aiheutuvia lisäkustannuksia täysimääräisesti, ja kustannukset voivat yksittäistapauksissa kasvaa merkittävästi. Oppilaskohtaisen tuen erityisluokkapaidat on varattu ainoastaan kauniaislaisille oppilaille.

4. Oppilaan koulupaikan jatkuminen poismuuton jälkeen

Lisäksi esitetään muutosta oppilaan oikeuteen jatkaa koulunkäyntiä Kauniaisissa poismuuton jälkeen. Nykyisten perusteiden mukaan oppilas on voinut hakea oppilaspaikkaa ja jatkaa koulunkäyntiä perusopetuksen loppuun saakka keskeytyksettä. Jatkossa oppilaan oikeus koulupaikkaan lähtökohtaisesti päättyisi kotikunnan muuttuessa lukukauden lopussa. Koulunkäynnin jatkaminen vuosiluokilla 7-9 Kauniaisissa edellyttäisi tämän jälkeen erillistä hakemusta ja siihen perustuvaa päätöstä.

Päivitetyt oppilaaksioton perusteet on esitetty **liitteessä**.

Talousvaikutusten arviointi

Oppilaaksioton periaatteiden muutokset voivat vaikuttaa kotikuntakorvaustuloihin, mikäli muista kunnista tulevien oppilaiden määrä vähenee. Tällöin kaupungin tulot pienenevät. Samalla myös kustannukset muuttuvat, mutta vaikutus ei ole suoraviivainen, koska perusopetuksen kustannusrakenne sisältää sekä oppilasmäärään sidottuja että kiinteämpiä menoja. Kuten jäljempänä ilmenee, vaikutukset eivät kuitenkaan rajaudu tähän.

Yksittäisellä oppilaalla voi olla merkittävä vaikutus erityisesti opetusryhmien muodostumisen rajatilanteissa. Tällöin yksi oppilas voi ratkaista, muodostetaanko uusi ryhmä tai pysyykö ryhmä muodostumatta, mikä vaikuttaa suoraan henkilöstöresursointiin ja kustannuksiin. Vaikutuksen suuruus riippuu oppilaan tuen tarpeista, ja arvio perustuu aina kulloiseenkin tilanteeseen, koska tuen tarve voi muuttua koulupolun aikana. Oppilaskohtaisen ja ryhmäkohtaisen oppimisen tuen lisäksi kustannuksiin voivat vaikuttaa myös koulunkäyntiin liittyvät muut haasteet, jotka edellyttävät opiskeluhuollon palveluja ja monialaista tukea. Tällaiset tarpeet eivät välttämättä ole täysin ennakoitavissa oppilaaksioton yhteydessä. Lähtökohtana toissijaisessa oppilaaksiotossa on, ettei siitä aiheudu uusia opetusryhmiä eikä pysyviä lisäkustannuksia, vaan oppilaat sijoitetaan olemassa olevaan kapasiteettiin.

Vaikutukset kohdentuvat eri tavoin perusopetuksen ala- ja yläluokille. Alaluokilla toiminta mitoitetaan ensisijaisesti kaupungin oman oppilasohjan mukaan, ja tilakapasiteetti asettaa selkeän rajan oppilasmäärälle. Ulkopaikkakuntalaisten oppilasmäärän lisääntyminen voi johtaa ryhmäkokojen kasvuun tai lisääntyneeseen tilatarpeeseen. Tämän vuoksi oppilaaksioton rajaaminen tukee tilojen ja resurssien ennakoitavaa mitoitusta. Vaikka oppilaaksiottovaiheessa arvioitaisiin, ettei oppilaalla ole erityistä tuen tarvetta, tilanne voi muuttua koulupolun aikana. Tällöin oppilas voi myöhemmin edellyttää lisäresursseja, mikä lisää kustannuksia ja vaikuttaa ryhmärakenteeseen. Koska toissijaisessa oppilaaksiotossa vapaita paikkoja on käytännössä ollut hyvin vähän, on tärkeää, että valintaperusteet ovat selkeät ja hakijoita kohdellaan tasapuolisesti.

Yläluokilla oppilasmäärä vaikuttaa suoremmin opetusryhmien muodostumiseen, valinnaisaineiden tarjontaan ja opetustuntien toteutumiseen. Riittävä oppilasmäärä mahdollistaa ryhmien tarkoituksenmukaisen muodostumisen ja tukee opetuksen järjestämistä kustannustehokkaasti erityisesti aineenopettajajärjestelmässä. Yläkouluun onkin otettu varsin paljon muualla kuin Kauniaisissa asuvia.

Kustannusrakenne ja kotikuntakorvaukset

Perusopetuksen keskimääräiset kustannukset (TAE 2026) ovat:

- suomenkielinen perusopetus: 11 700 €/oppilas/vuosi
 - ulkoiset kustannukset: 8 400 €
 - sisäiset kustannukset: 3 300 €
- ruotsinkielinen perusopetus: 12 700 €/oppilas/vuosi
 - ulkoiset kustannukset: 8 400 €
 - sisäiset kustannukset: 4 300 €

Ulkoiset kustannukset koostuvat pääosin opetuksen järjestämiseen liittyvistä henkilöstö- ja toimintamenoista. Sisäiset kustannukset muodostuvat pääosin tilakustannuksista ja vain vähäisessä määrin hallinnon ja tukipalvelujen kustannuksista.

Sisäisten kustannusten erot suomen- ja ruotsinkielisen perusopetuksen välillä johtuvat pääosin tilakustannuksista, joihin vaikuttavat rakennuskanta, tilojen käyttöaste ja tilaratkaisut. Uusi tai uudistuva rakennuskanta korottaa tilakustannuksia ja siten vaikuttaa sisäisten kustannusten suuruuteen.

Muista kunnista tulevista oppilaista maksetaan kotikuntakorvaus, joka perustuu valtakunnalliseen perusosaan ja oppilaan ikään. Kauniaisten tasolla kotikuntakorvaukset ovat:

- suomenkielinen perusopetus: noin 2,03 milj. € (161 oppilasta), keskimäärin noin 12 600 €/oppilas, nettovaikutus noin 1,03 milj. €
- ruotsinkielinen perusopetus: noin 1,62 milj. € (124 oppilasta), keskimäärin noin 13 100 €/oppilas, nettovaikutus noin 1,45 milj. €

Kotikuntakorvaus kattaa keskimäärin opetuksen kustannuksia, mutta ei vastaa yksittäisen oppilaan todellisia kokonaiskustannuksia. Oppilaskohtaiset kustannukset vaihtelevat merkittävästi erityisesti oppilaiden tuen tarpeiden mukaan. Tuen tarve voi lisätä kustannuksia olennaisesti esimerkiksi pienempien ryhmien tai lisähenkilöstön tarpeen kautta, ja lisäkustannus voi olla useita

tuhansia euroja oppilasta kohden vuodessa. Näitä kustannuksia kotikuntakorvaus ei kata täysimääräisesti.

Lisäksi rahoitus ei ole kunnille neutraalia, koska ulkopaikkakuntalaisten oppilaiden huoltajien verotulot kertyvät asuinkuntaan, jolloin kotikuntakorvaus tasaa kustannuksia vain osittain.

Taloudellinen kokonaisarvio ja vaikutusten ennakoitavuus

Taloudelliset vaikutukset ovat kokonaisuutena epävarmoja ja riippuvat sekä oppilasmäärän kehityksestä että ryhmärakenteiden muodostumisesta. Oppilasmäärien muutokset vaikuttavat palveluverkon suunnitteluun eri tavoin. Perusopetuksen alaluokilla korostuvat käytettävissä oleva tilakapasiteetti ja ryhmäkokojen hallinta, yläluokilla puolestaan opetusryhmien muodostuminen ja opetustuntien riittävyys. Palveluverkon mitoituksen lähtökohtana on kaupungin oma väestöpohja.

Koska osa kustannuksista on kiinteitä ja osa riippuu opetusryhmien muodostumisesta, taloudelliset vaikutukset voivat vaihdella merkittävästi. Yksittäinen oppilas voi rajatilanteissa vaikuttaa suoraan siihen, muodostuuko uusi opetusryhmä, millä on välitön vaikutus henkilöstöresursseihin ja kustannuksiin.

Lisäksi toimintaympäristöön liittyy epävarmuustekijöitä. Perusopetus on valtakunnallisesti murroksessa: oppilasmäärät ovat monin paikoin laskussa, palveluverkkoa tarkastellaan uudelleen ja valtionosuusjärjestelmään kohdistuu muospainetta. Tästä syystä valtionosuuksien ja kotikuntakorvausten tasoa ei voida pitkällä aikavälillä varmuudella ennakoida, eikä ole varmaa, että ne jatkossa kattavat ulkopaikkakuntalaisten oppilaiden kustannuksia nykyisellä tasolla. Tämä korostaa tarvetta mitoittaa toiminta ensisijaisesti kaupungin oman oppilaspuhan mukaan ja varmistaa ennakoitavat ja taloudellisesti kestävät oppilaaksioton periaatteet.

Oppilaaksiottokriteereihin esitetyt muutokset tukevat kaupungin strategisia tavoitteita, joiden mukaan palvelut tulee järjestää taloudellisesti kestäväällä tavalla ja käytettävissä olevat resurssit kohdentaa ensisijaisesti kaupungin lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Oppilaaksioton periaatteiden selkeyttäminen vahvistaa opetuksen järjestämisen ennakoitavuutta ja tukee palveluverkon pitkäjänteistä suunnittelua.

Nuorisovaltuuston lausunto ja lapsivaikutusten arviointi

Asiassa on kuultu Kauniaisten nuorisovaltuustoa (NUVA 28.05.2026 § 30). Nuorisovaltuusto on käsitellyt oppilaaksiottokriteerien valmistelua ja esitettyjä muutoksia ja tuonut esiin erityisesti oppilaiden yhdenvertaisuuteen, koulupolun jatkuvuuteen ja hyvinvointiin liittyviä näkökulmia.

Nuorisovaltuusto nosti esiin huolen siitä, että koulupaikan menettäminen poismuuton vuoksi voi heikentää oppilaiden yhdenvertaisuutta, erityisesti vähävaraisten perheiden kohdalla. Toistuvat muutot ja koulunvaihdot voivat heikentää lapsen turvallisuuden tunnetta, sosiaalisten suhteiden jatkuvuutta sekä koulunkäynnin sujuvuutta. Alakouluikäisten osalta pysyvien kaverisuhteiden merkitystä pidettiin erityisen keskeisenä. Keskustelussa todettiin myös, että Kauniaisten pieni maantieteellinen koko voi johtaa tilanteisiin, joissa lähikoulu sijaitsee kuntarajan yli, jolloin koulupaikan menettäminen voi tuntua kohtuuttomalta. Nuorisovaltuusto piti tärkeänä, että jatkovalmistelussa

arvioidaan lapsen etu poismuuttotilanteissa sekä tarkastellaan mahdollisuuksia huomioida yksilölliset tilanteet, kuten muuton tilapäisyys ja perheiden kanssa käytävä vuoropuhelu. Lisäksi korostettiin koulupolun jatkuvuuden ja yhdenvertaisuuden huomioimista oppilaaksiottokriteereissä.

Nuorisovaltuuston näkemykset on huomioitu valmistelussa soveltuvin osin. Huomioitava on, että perusopetuslain mukaan toissijaisessa oppilaaksiotossa hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Asiassa on tehty lapsivaikutusten arviointi, jossa on huomioitu muun muassa nuorisovaltuuston lausunnossa esiin nostetut näkökulmat. Lapsivaikutusten arviointi on **oheismateriaalina**.

Sivistys- ja hyvinvointitoimenjohtaja Mikael Flemmich:

Suomenkielinen kasvatus- ja koulutusvaliokunta hyväksyy liitteenä esitetyt suomenkielisen perusopetuksen oppilaaksioton perusteet siten, että ne tulevat voimaan 1.1.2027 alkaen.

.....

Jäsen Jenni Bäckström-Toivanen esitti seuraavaa muutosta:

”Suomenkielinen kasvatus- ja koulutusvaliokunta päättää, että lukukauden sijaan muutosperiodi olisi lukuvuoden loppuun mikäli uusi ehdotus ja kriteerit toteutuisivat.”

Valiokunta oli muutoksesta yksimielinen.

Puheenjohtaja Elina Moisisto esitti seuraavaa:

”Suomenkielinen kasvatus- ja koulutusvaliokunta hyväksyy liitteenä esitetyt suomenkielisen perusopetuksen oppilaaksioton perusteet yllä esitetty muutos huomioiden siten, että ne tulevat voimaan 1.1.2027 alkaen, mikäli ruotsinkielinen kasvatus ja koulutusvaliokunta hyväksyy samat perusteet kokouksessaan 26.8.2026.”

Valiokunta oli asiasta yksimielinen.

Päätös:

Suomenkielinen kasvatus- ja koulutusvaliokunta hyväksyi päätösehdotuksen seuraavin muutoksin ja edellytyksin:

- Lukukauden sijaan muutosperiodi on lukuvuoden loppuun.
- Ruotsinkielinen kasvatus ja koulutusvaliokunta hyväksyy samat perusteet kokouksessaan 26.8.2026.

Liitteet:

Suomenkielisen perusopetuksen oppilaaksioton perusteet 1.1.2027 alkaen (päivitetty)

Oheismateriaali:

Lapsivaikutusten arviointi – oppilaaksioton perusteet